

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana 11. maja 1932.

Prvi slovenski glasbeni festival

Ljubljanska Glasbena matica slavi letos svoj jubilej: 60 let bogatega življenja je preživel ta naš prvi glasbeni zavod, ki nam je dal glasbeno šolo, najboljši naš zbor, orkestralno društvo, zavod, ki nam je dal mnogo glasbene literature in zavod, ki si brez njega ne moremo predstavljati tako visokega nivoja naše glasbenega življenja. Glasbena matica je še zdaj res matica vsega glasbenega življenja med Slovenci.

Ob tem jubileju — ki se mu pridružujeta tudi jubileja zbora in šole — so organizirali Glasbeni festival, ki je prvi te vrste pri nas. To bo nekaj pregled našega glasbenega življenja. Ta prireditve traja od 10. do 16. maja. Prireditve bodo tole: koncert šole Glasbene matice, komorni koncert konservatorijskega kvarteta, razstava naše glasbe, simfonični in zborovski instrumentalni koncert Glasbene matice, cerkveni koncert, koncert mešanega zbora Glasbene matice, na Kongresnem trgu koncert slovenske pesmi (na stopijo zbori iz Prage, Beograda, Zagreba in Učiteljski zbor iz Ljubljane), v opernem gledališču predstava Barvničarjeve opere "Pohujšanje v dolini šentflorjanski", tekma slovenskih pritrkovalcev, tekma pevskega zborov iz Slovenije ter odkritje spomenikov našim glasbenikom v parku pred poslopjem Glasbene matice.

Prireditve nam bodo torej nudile res dober pregled našega glasbenega življenja. Posebno zanimiva bo glasbena razstava, kjer bodo razstavljeni razni slovenski stari instrumenti, prve slovenske kompozicije, kompozicije naših najstarejših glasbenikov, rokopi, statistika našega zborovskega delovanja itd.

Tekma pritrkovalcev bo senzacija zase. Najbrž je znano vsem, s kako spretnostjo znajo slovenski fantje na deželi potrkavati ob praznikih na cerkvenih zvonovih. Ne veste pa najbrž, da je to pritrkovanje najbolj razvito prav med Slovenci in da tega nikjer drugje ne znajo tako, kakor tudi najbrž ne veste, da imamo celo knjigo o umetnosti pritrkovanja. (Knjiga se imenuje "Slovenski pritrkovalci" in je dokaj obsejna.) Tekma pritrkovalcev na zvonovih na velesjemu bo torej senzacija svoje vrste.

Pred poslopjem Glasbene matice pa odkrijejo spomenike naših skladateljev. Mojster Plečnik je izvršil načrte, po katerih so preuredili fasado poslopja ter park pred njim. Ob ograji parka je postavljenih več kamnitih stebrov, na katerih bodo stali kipi (poprsja) naših kompozitov Gallusa-Petelina, Hubada, Sattnerja, Davorina Jenka in drugih. Kipe je izdelal kipar Lojze Dolinar.

Na prireditve bo prihitelo mnogo obiskovalcev iz države kakor tudi iz inozemstva. V načrtu je, da se taki festivali stalno prirejejo. Taki pregledi našega glasbenega delovanja bodo glasbeno življenje pri nas gotovo še bolj okrepili.

Roparski napad na Gorjancih.

Posestnik in mizar Anton Rangus iz Stranj pri Sent Jerneju se je napotil na slemenj čez Gorjance v Sušico. Popoldne se je vračal domov z znanecem Karlom Blatnikom. Blizu vrha Brezika na samotnem kraju so neadoma skočili iz zasede trije maskirani roparji s pištolami v rokah. Namerili so in zakričali: Stoj! Tadvu sta pa naglo zbežala; Blatnik je roparjem zbežal; Rangus pa je omagal. Ko se je spotaknil in padel, so ga roparji dohiteli in zahtevali, da jim izroči vse denar. Eden od njih je pokleknil na Rangusa ter ga s pištolo udaril tako močno, da mu je na temenu prebil lobanjo. Nezaustavljivo Rangus so vzeli 550 Din, srebrno uro, steklenico slivovke in žepni nož. Potem so roparji pobeželi. Rangus se je čez nekaj časa zavelel ter se z muko priplazil nazaj v Sušico, kjer mu je nudil

zdravnik prvo pomoč. Domačini so ga nato prepeljali na njegov dom. Toda kmalu so ga morali prepeljati v kandijsko bolnišnico, ker so njegove poškodbe zelo nevarne.

Umrli so: V Gradcu je umrl ljubljanski trgovec Anton Skof, v Stobu pri Domžalah triletna Milenka Videli, v Ločah pri Poljanah Terezija Habjanova, v Trbovlju 16-letna dijakinja Ana Mrzelova, v Ljubljani železniški nadrevident Eduard De Monte, v Crni pri Prevaljah trgovec in posestnik Jakob Prah, na Jesenicah Valentin Pretnar, v Slovenski Bistrici davčni upravitelj Josip Pichler.

Bik ubil gospodarja. — V Novih selih se je pripetila nenavadna nesreča. Posestnik Jože Ložar, star 50 let, je zvečer gibal živino napajati. Mlad bik je podivjal, se zagnal v gospodarja ter ga vrgel ob cementirano obzidje mlake, kamor vdirajo živino napajati. Ložar je obležal nezavesten, podivjani bik pa ga je začel obdelovati z rogovi in mu je stlačil ves prsni koš. Nesrečo so najprej opazile ženske, ki so bika pregnale ter rešile Ložarja. Toda Ložar je bil nezavesten, dva dni se ni zavedel, nato pa je umrl. Pokojni Ložar je bil v vsej banjeleški fari zelo spoštovan kot razumen gospodar.

Poneverbe uradnika. — V Croninju je bil nastavljen za uradnika na okrajnem glavarstvu J. F., star 30 let. Vršil je službo arhivskega uradnika. V svojem poslovanju pa je že več let manipuliral z raznimi vloženimi spisi, listinami in lovskimi kartami. Sedanjji glavar Trstenjak je prišel temu na sled, suspendiral uradnika ter zadevo prijavil pristojni oblasti. Banská uprava je pri reviziji ugotovila 64.000 Din primanjkljaja, in sicer pri kolkovanju spisov in vplačevanju raznih pristojbin. Uradnik, ki je v novomeških zaporih, priznava poneverbe, ne ve pa vsote. O njem pravijo ljudje, da je bil zelo soliden in varčen človek ter da ga je v poneverbe sililo slabo gmotno stanje.

Strelna vžgala domačijo. — V nedeljo 8. maja je med hudim nalivom in treskanjem udarila strelna v gospodarsko poslopje posestnika Franceta Fuedererja v Dorfarjih pri Stari Loki. Ogenj je kmalu zajel vso domačijo. Gospodar in družina s sosedi so reševali kar se je v naglici dalo rešiti, prihiteli so gasilci, a so ogenj zatrli šele, ko je bilo razen ožganih zidov že vse porušeno in vpepeljeno. Posestnik ima okrog 50.000 Din škode.

Še en požar v Skofjeloški okolici. — Pred nekaj dnevi je izbruhnil požar v samotnem naselju Golica v občini Selce. Nekdo je zažgal gospodarsko poslopje posestnika Janeza Mesece. Ogenj je preskočil tudi na stanovanjsko hišo. Domačija je gorela s tako velikimi plameni, da je bil videti ogenj celo v Skofji Loki. Od daleč in blizu so prihiteli gasilci, ki pa zaradi pomanjkanja vode niso mogli uspešno gasiti. Rešili so iz poslopja le nekaj stvari, vsa domačija pa je pogorela do tal. Posestnik Mesece ima veliko škodo in težko bo spet postavil domačijo.

Samomor v Savi

V Trbovljah so opazili potniški na postaji, da se nekdo koplje v Savi. Tako so vsaj menili prvi hip. Ob bregu so namreč opazili vojaško obleko, sredi Save pa je plaval mlad moški. Nekateri so stopili na breg, da bi pomagali fantu iz valov, ker je bilo videti, da je v nevarnosti, toda fant jim je iz vode zaklical, naj ga pustijo lepo v miru, češ, da se hoče vtopiti. Pogledal se je v valove in izgubil v njih. Bil je to baje Trboveljčan Ivan Komat, ki je prišel na vojaški dopust. Kaj ga je gnalo v smrt, tega si ne vedo razložiti.

Neurje nad Jugoslavijo. — Dne 10. maja dopoldne se je zila nad Slovenijo huda ploha s točo in snegom. Vrhovi hribov so bili vsi pobeljeni od snega. Toča je napravila mnogo škode po sadovnjakih. Po nekaterih

krajih je padala toča pomešana s snegom, da je pokrila zemljo z več milimetrom debelim slojem. Tako je bilo polje od Ljubljane do Kamnika kar pobeljeno od same toče, sadovnjaki in vrtni so domala uničeni. — O enakem neurju s točo poročajo tudi iz drugih krajev Slovenije, pa tudi iz ostalih pokrajin države. Med plodnimi ravninami Baranje in Slavonije, nad Banatom in Podravjem — povsod je divjalo neurje s točo ter povzročilo mnogo škode po žitnih poljih.

Dolarje za Sokola. — Dnevniški poročajo o milijonih, ki jih je bokeški izseljenec Vasa Čuković poslal v razne namene v Jugoslavijo. Vasa Čuković, ki je doma iz Risnje v Boki Kotorski, a živi v Denverju, je poslal 2 milijona dolarjev za zgraditev Narodnega doma v Risnjo, potem 400.000 Din Sokolu kraljevine Jugoslavije v Risnjo, 450.000 za srbski pravoslavni samostan v Risnjo, tamkajšnji cerkvi pa je poklonil pet zvonov v vrednosti 150.000 Din. V fond ministrstva prosvete je prispeval 5 milijonov dinarjev, ki naj se uporabljajo za šolanje otrok iz Risnje. Tako je daroval 8 milijonov Din za šolo, boga in cesarja. Drugih potreb Risanj nima.

Zaradi protirežimskih letakov. — Pred ljubljanskim sodiščem se je vršila 10. maja razprava proti juristu Edvardu Votiču ter trgovskima pomočnikoma Antonu Strojnu in Janezu Breznikarju, zadnja dva iz Šmartne pri Litiji. Obtoženi so, da so širili in nabili na javnih mestih tajno izdane letake, ki so jih izdali organizirani opozicijski akademiki vseh jugoslovanskih univerz in jih delili na svetovarski proslavi na ljubljanski univerzi. To je bilo ob priliki velikih akademskih demonstracij, o katerih smo poročali. Jurist Votič je obtožen, da je nekaj teh letakov dal obema ostalima obtožencema, ki sta jih potem širila v Šmartnem pri Litiji ter jih tudi nabila na javnih mestih. Votič in Strojnu sta bila obsojena na 4 mesece strogega zapora, a pogojno za dve leti, tretji pa je bil oproščen.

Krvav obračun starega sovrarstva. — Iz Novega mesta poročajo o tragičnem napadu v metliški okolici. Na občinskem pašniku v Grabi sta se s svojimi čredami sešla 23-letni posestnikov sin Janko Šajatović in 60-letni posestnik Nikola Magovac iz vasi Malenci, občina Radatoč, ki spada v metliški okraj. Med obema je bilo staro sovraštvo. Topot pa je prišlo do krvavega zaključka. Magovac je planil s sekuro na Janka Šajatovića ter mu razčesnil lobanjo, da se je Šajatović takoj zgrudil. Ko se je kasneje zavedel, se je odlekel v vas Dvor, kjer so mu nudili prvo pomoč, nakar ga je reševalni avto iz Metlike odpeljal v kandijsko bolnico, kjer so ga takoj operirali. Šajatović bo rani najbrž podlegel.

Rudarska pogajanja v Indiani

Clinton, Ind., 1. jun. — Nad 11.000 rudarjev iz Indiane in Illinois se je večeraj udeležilo shoda na telovadnici tukajšnje srednje šole, kjer so razpravljali o načrtih skupnega dogovora med illinoisnimi in indianskimi rudarji glede temeljne mesečne lestvice \$6.10 na dan, katero skušajo obdržati v teh distriktih. Poroča se tudi, da so bili napravljeni poskusi glede revizije štirihravne konkurenčne mesečne lestvice, ki se nanaša na države Pennsylvania, Ohio, Illinois in Indiana.

Pineville išče zunanjo pomoč

Pineville, Ky. — Medtem, ko so šerifski deputirji in kompanijski pobožniki bili na delu pri uničevanju živih, ki so jih poslale razne organizacije rudarjem, je tukajšnja dobrotvorna liga apelirala "na vse vire", naj ji pomagajo pri akcijah za nasičevanje brezposelnih. Liga pravi v apelu, da je že porabila vso zalogo živih, ki je bila poslana iz drugih delov države, in da rudarjem grozi stradanje.

Železničarji odklonili znizanje

Boston, Mass. — Sedem tisoč nadulčnih železničarjev je odklonilo pristati na redukcijo plač za 12 in pol procenta. Zagrozili so s stavko, ako jo bo družba skušala izvesti. Pogodba poteka 1. junija.

Deportacija obubožanih inozemcev

Ne gre pravzaprav za deportacijo revnih priseljencev, marveč le onih, ki so padli na breme javnega dobrotelstva, ki so — kakor se pravi — postali "public charges". V sedanjih strašnih nezaposlenosti, ko je toliko družin prisiljenih zatekati se kam za pomoč, mnogi vprašujejo, kakšni nevarnosti se izpostavlja inozemec, ki prosi in dobiva javno podporo.

Priseljeniški zakon določa, da inozemec, ki je bil deležen kakšne javne podpore v tej ali oni obliki, je ob danih pogojih podvržen deportaciji. Ali vse to vprašanje ni bilo nikdar prav objašnjeno in se daje še vedno tolmčiti na razne načine. Res je, da je priseljeniška oblast izjavila, da inozemec ni podvržen deportaciji, ako je sedanja nezaposlenost edini vzrok, zakaj je začasnoma padel na breme javnega dobrotelstva. Na drugi strani pa se zakon daje jako na široko interpretirati in znani so slučaj, ko so ravno taki inozemci bili deportirani. Ako pa se preiskuje vsak tak slučaj, najde se, da so bili vmes "dodatni vzroki", ki so privedli do deportacije.

V splošnem se lahko reče, da glede tujerodcev, ki dobivajo javno podporo, velja sledeče:

1. Tujerodec, ki je postal ameriški državljan, sme prositi in dobiti podporo iz javnih skladov ravnotako kot tujak rojen v Amerikanci.
2. Inozemec, katerega zadnji prihod v Združene države je bil pred petimi leti ali še več, sme v splošnem tudi sprejemati javno podporo, ne da bi se izpostavil kakšni nevarnosti. Mogoče pa je, da se pri njem prijavijo taki "dodatni razlogi", ki sami dovedejo do deportacije. Na primer: Dasi je inozemec tukaj več kot pet let, utegne priti na dan, da je prišel nezakonito po 1. juniju 1924. Ali pa da spada v vr-

sto onih kriminalcev, ki so vedno podvrženi deportaciji. Ali pa, da je anarhist, da spada med one, ki zagovarjajo prisilno spremembo ameriškega vladnega sistema. V takem slučaju bi bil deportiran radi teh vzrokov. Ali ravno okoliščina, da je prošil za javno pomoč, bi spravišla to na dan. Ob tej priliki je treba tu poudariti, in to z največjim poudarkom, da deportacijska doba petih let začneja od dne zadnjega prihoda. Ako inozemec živi v Združenih državah še toliko let, pa je bil tekom zadnjih petih let na obisku v starem kraju, je podvržen iz tega vzroka deportaciji za vseh pet let po svojem povratku.

3. Inozemec, ki je zadnjič prišel v Združene države pred manj kot petimi leti, je podvržen deportaciji, ako postane "public charge".

"Public charge" je vsakdo, ki dobiva podporo iz kakšnega sklada ali zavoda, h kateremu prispeva občina, County ali država. Ta podpora je lahko v obliki denarja, hrane, bolniške oskrbe itd.

Kdor je postal "public charge" tekom petih let po prihodu, je podvržen deportaciji, razun ako — inozemec — more dokazati, da vzrok zakaj je on postal "javno breme", ni obstajal za časa njegovega prihoda, marveč je nastal po njegovem prihodu. V tem smislu se daje nezaposlenost interpretirati kot razlog, ki je nastal po prihodu. Ali inozemec mora dokazati, da je ta razlog nastal po njegovem prihodu in da je le temu pripisati okoliščino njegovega uboštva. In to ni vedno lahko dokazati. Na primer: ako je inozemec, ki je bil poprej zdrav in pridno delal, obubožal radi kakšne nezgode, je jasno, da je vzrok nastal kasneje. Ali, ako gre za ljudi v umobolnicah, priseljeniška oblast bo vedno smatrala, da prvotni vzrok umobolnosti je bil v njem še pred prihodom in deportacija se vedno vrši.

Končno more biti vsak depor-

tiran tekom petih let po prihodu radi razlogov, ki bi ga izključili ob samem prihodu. Na primer: ako je bil inozemec tuberkulozen, pa zdravniki ob njegovem prihodu niso našli tega, pa je bil pomotoma pripuščten, more biti deportiran, ako se tekom petih let najde, da je nepripustljiv. Eden izmed razlogov, ki zavračajo inozemce iz vstopa v Združene države, je okoliščina, "da utegne pasti na breme javnega dobrotelstva" (likely to become a public charge). Ta določba pa je tako široka, da se daje uporabiti v neštetihi slučajih. Tudi, če ni inozemec padel na breme javnega dobrotelstva, vendarle je bil ob svojem prihodu tak, da je "utegnil pasti na breme javnega dobrotelstva" in zato je bil pomotoma pripuščten in utegne biti deportiran. Skratka nevarnost deportacije tekom prvih petih let po vstopu je jako velika v danihi slučajih.

"Javno breme" nastane, če kdo dobiva podporo iz javnih skladov, t. j. od občine, okraja, države ali federalne vlade in njenih zavodov. Taki javni činitelji so "Department of Public Welfare" ali slično ime, "City Aid", "County Aid", državna ali občinska bolnišnica, "Poor Commission" itd. Nekatere države predpisujejo, da njihovi javni zavodi morajo prijaviti priseljeniški oblasti imena vseh inozemcev v svoji oskrbi, ako niso tukaj že pet let.

Sprejemati podporo od privatne organizacije, ki ne dobiva nikake javne subvencije, ne pomenja postati "public charge". Tekom sedanjih depresij imamo mnogo privatnih skladov in organizacij, ki delijo podpore kakšne vrste. Te navadno ne delajo razlike med državljani in inozemci, marveč bolj med ljudmi, redno stanujočimi v dotičnem kraju, in onimi, ki so nedavno prišli od drugje.

Z drugimi besedami: inozemci, ki so tukaj več kot pet let in se niso med tem odstranili iz Združenih držav, se nimajo ba-

RAZNE VESTI

Milijoniki proti rudarjem

Athen, O. — Ko se je krog tisoč rudarjev zbralo pred premogovnikom New York Coal Co., je kompanija takoj apelirala na governorja, naj pošlje milico. Governor White se je odzval apelu in poslal 240 milijonikov. To je prvič v tekoči stavki, da je governor odredil milijonike v okraj Athen, dasi je prej poslal milico proti stavkačim rudarjem v vzhodnem delu države.

Stavkarji na vzhodu so odklonili governorjev kompromisni predlog glede redukcije mezde na \$3.28 na dan in 38 centov od tone, nakar je governor pozval Lee Halla, predsednika šestega premogovnega distrikta UMWA, ter druge uradnike rudarske unije na konferenco. Ti so izjavili, da stavka ne bo končana, dokler operatorji ne priznajo unije.

Mati Mooneyja na novem potovanju

San Francisco, Cal. — Kljub svoji visoki starosti 84 let se mati Tom Mooneyja zopet pripravlja na agitacijsko potovanje po Ameriki. Potovanje sponzorira Mednarodna delavska obramba. Mrs. Mooney bo obiskala Los Angeles, St. Louis, Kansas City, Chicago, New York in druga mesta.

ti ničesar, ako se niso pregrešili proti kakim določbam kazenskega zakonika. Lahko sprejemajo javno podporo. Kar se tiče onih, ki so zadnjič vstopili v Združene države pred manj kot petimi leti, je najbolj varno, da, ako morajo, naj se zatekajo k privatnim organizacijam za podporo. To pa je tudi najbolj praktično, kajti javne odprave ne akcije itak dajejo prednost ameriškim državljanom.

—FLIS.

Agitirajte za Prosveto!

Ali vdiha-vate?

Dve mali besedi, ki sta povzročili preobrat v industriji cigaret

Ali vdiha-vate? Ali more biti kako vprašanje bolj enostavno? Pa navzile temu — kakšno zmedo je ustvarilo! V cigaretni industriji je nastal vit, da je bila skrbno čiščena skrivnost odkrita javnosti! "Vi ste povzročili preobrat," pravijo.

Zakaj taka zmeda? Javnost se gotovo ne boji tega vprašanja, — kajti sleherni vdiha-v — vede ali nevede ... vsak kadilec ali kadilka vdiha del dima, ki ga potegne iz cigarete.

Ali vdiha-vate? Lucky Strike si je drznila dvigniti to življensko važno vprašanje ... kajti gotove nečistoče, skrivne celo v najfinjših in najmilijih

tobačnih listih, so odstranjene potom Luckies slavnega čistilnega procesa. Luckies so ustvarile ta proces. Edino Luckies ga imajo!

Pomnite — več kot 20.000 zdravnikov je, ko so jim bile Luckies dane v preizkušnjo, temeljito svoje mnenje na svojo skušnjo v kapi, ugotovilo, da so Luckies manj dražke za grlo kakor druge cigarete!

"It's toasted"

Zaščita Vsega Grla proti draženju — proti kašlju

NARAVNAITE NA LUCKY STRIKE — 48 modernih cigaret z najfinjšimi glasovni kometi na svetu in slavnimi Lucky Strike modrimi vsak teden, četrti in sedmi avtor je N.B.C. amerika.

